

78 LAT KONSTYTUCJI KWIETNIOWEJ

Konstytucja kwietniowa – ustawa zasadnicza Rzeczypospolitej Polskiej z okresu międzywojennego podpisana przez prezydenta prof. Ignacego Mościckiego 23 kwietnia 1935 roku. Weszła w życie następnego dnia. Zmianę konstytucji zwolennicy marszałka Piłsudskiego planowali już od zamachu majowego (12 maja 1926). Przed wyborami 1928 roku powstało ugrupowanie skupiające zwolenników sanacji – Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, z pułkownikiem Walery Sławkiem na czele. W wyniku wyborów w marcu 1928 roku żadne z ugrupowań nie uzyskało wystarczającej liczby głosów dla przegłosowania własnej wersji rewizji konstytucji. Pomimo tego przyjęto wniosek sanacji w sprawie przystąpienia do prac nad zmianą konstytucji, wniesiony 31 października 1928 r.

Projekt konstytucji BBWR liczył sobie 70 artykułów. Zrywał on z trójpodziałem władzy, stawiając na zdecydowane wzmocnienie roli prezydenta. Miał on być wybierany na 7 lat, spośród dwóch kandydatów: jednego zgłoszonego przez poprzedniego prezydenta, a drugiego zgłoszonego przez Zgromadzenie Narodowe. W wypadku, gdy nie mógłby on tymczasowo sprawować swego urzędu, zastępowałby go premier (a nie marszałek Sejmu). Według projektu BBWR-u miałby on szereg prerogatyw, nie wymagających kontrasygnaty premiera. Były to m.in.: niezależne od parlamentu powoływanie premiera, możliwość rozwiązywania obu izb, inicjatywa ustawodawcza i weto zawieszające. W przypadku udzielenia rządowi wotum nieufności, prezydent mógłby zdymisjonować rząd lub rozwiązać parlament. Rząd ponosiłby jednak odpowiedzialność polityczną przede wszystkim przed prezydentem, ograniczono odpowiedzialność parlamentarną. Dodatkowo sanacja chciała podwyższenia cenzusu wieku w wyborach parlamentarnych. Prawo czynne – 24 lata, prawo bierne – 30 lat. Planowano również zwiększenie znaczenia Senatu, poprzez powiększenie liczby senatorów do 150, w 1/3 nominowanych przez prezydenta.

W grudniu 1933 roku "tezy konstytucyjne" przedstawiono Komisji Konstytucyjnej. 26 stycznia 1934 roku na posiedzeniu Sejmu pojawiło się sprawozdanie Komisji z toku prac nad wnioskiem BBWR-u w sprawie zmiany ustawy zasadniczej. Pod koniec marca 1934 roku projekt przyjęty przez Sejm znalazł się w Senacie. Senacka Komisja Konstytucyjna zakończyła swe prace 11 stycznia 1935 roku. 16 stycznia odbyła się nad projektem debata w Senacie – projekt przedstawiał konserwatywny zwolennik sanacji, Wojciech Rostworowski. Poprawki Senatu zgrupowano w 60 punktów, główne zmiany to:

- Zmiany redakcyjne w rozdziale dotyczącym uprawnień prezydenta,
- Usunięcie proporcjonalności w wyborach do Sejmu,
- Zrównanie długości kadencji obu izb parlamentu,
- Przerzucenie z konstytucji do ordynacji wyborczej kwestii wyboru składu Senatu przez "Legion Zasłużonych", ich liczby oraz sposobu powoływania,
- Znaczne zmiany dotyczące sądownictwa.

W głosowaniu nad przyjęciem projektu w Senacie brało udział 98 senatorów (wymagane quorum wynosiło wówczas 2/3 składu, czyli 66 senatorów). Za było 74 członków Senatu, a przeciwko – 24, przy jednym głosie wstrzymującym się. Zgodnie z powyższym ustawa konstytucyjna została przyjęta.

Prezydent I

gnacy Mościcki podpisuje konstytucję kwietniową 23 kwietnia 1935

Poprawki Senatu zostały zaakceptowane przez sejmową Komisję Konstytucyjną i 23 marca 1935 roku sprawa stanęła na porządku obrad niższej izby parlamentu. Po zakończeniu debaty przyszedł czas na głosowanie nad przyjęciem poprawek Senatu. W głosowaniu udział brało 399 posłów, nieobecnych było 42 członków izby, głównie reprezentujących mniejszości narodowe. Za było 260 posłów, przeciw – 139. 23 kwietnia 1935 roku konstytucja została podpisana przez prezydenta Ignacego Mościckiego i przez członków rządu. Dzień później, wraz z ogłoszeniem w *"Dzienniku Ustaw"*, konstytucja kwietniowa weszła w życie.

Konstytucja kwietniowa wysuwała państwo na plan pierwszy, ale traktowane jako struktura organizująca życie społeczne i gwarantująca prawa jednostki. Obywatel miał zapewnioną **równość** wobec prawa, możliwość **rozwoju wartości osobistych** oraz **wolność sumienia, słowa i zrzeczeń**.

OPRACOWANIE WŁASNE: RYSZARD JAŚKOWSKI

WYKORZYSTANO: WIKIPEDIA